

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

**(Εγκρίθηκε στη 299/22-03-2012
Συνεδρίαση της Συγκλήτου)**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΑΡΘΡΟ 1: Πεδίο Εφαρμογής	3
ΑΡΘΡΟ 2: Η Αξία της Ερευνητικής Εργασίας, Ερευνητική Ανεξαρτησία και Ακαδημαϊκές Ελευθερίες, Διαφάνεια	3
ΑΡΘΡΟ 3: Έκταση και όριο ερευνητικής δραστηριότητας	4
ΑΡΘΡΟ 4: Τήρηση κανόνων ασφάλειας	4
ΑΡΘΡΟ 5: Σχέσεις μεταξύ ερευνητών	5
ΑΡΘΡΟ 6: Σεβασμός δικαιωμάτων τρίτων	5
ΑΡΘΡΟ 7: Σεβασμός πνευματικής ιδιοκτησίας	
ΑΡΘΡΟ 8: Χρήση εγκαταστάσεων Πανεπιστημίου	6
ΑΡΘΡΟ 9: Προβολή των ερευνών	6
ΑΡΘΡΟ 10: Απασχόληση μελών ΔΕΠ σε ερευνητικό έργο εκτός Π.Κ.	7
ΑΡΘΡΟ 11: Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας	7
ΑΡΘΡΟ 12	7
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	
Άρθρο 13: Πρόσληψη συνεργατών σε έργα κεντρικού ενδιαφέροντος του Π.Κ.	9
Άρθρο 14: Υποχρεώσεις συνεργατών	9
Άρθρο 15: Υποχρεώσεις επιστημονικώς υπευθύνων	9
ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	
Άρθρο 16: Έρευνα με αντικείμενο τον άνθρωπο	11
Άρθρο 17: Έρευνα με αντικείμενο τα ζώα	14
Άρθρο 18: Έρευνα σχετικά με το φυσικό, οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον	16
Άρθρο 19: Υποχρεώσεις του Ερευνητικού Οργανισμού- ΠΚ	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I :ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Έντυπα Γραπτής Συγκατάθεσης	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Ασφάλεια εργαστηρίων	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Παθογόνοι μικροοργανισμοί	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: Κανόνες χρήσης ουσιών	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI: ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII: Κώδικας Δεοντολογίας στην Έρευνα με Παιδιά	

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Πεδίο Εφαρμογής

Ο παρών κώδικας εφαρμόζεται σε όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες, καθώς και τις δραστηριότητες παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, προγραμμάτων κατάρτισης ή άλλων επιστημονικών εφαρμογών, που διεξάγονται εντός ή εκτός των χώρων του Π.Κ. υπό την ευθύνη του επιστημονικού προσωπικού του, με ή χωρίς χρηματοδότηση.

ΑΡΘΡΟ 2

Η Αξία της Ερευνητικής Εργασίας, Ερευνητική Ανεξαρτησία και Ακαδημαϊκές Ελευθερίες, Διαφάνεια

1. Η ερευνητική εργασία έχει σκοπό να προάγει την επιστημονική γνώση σύμφωνα με διεθνώς αποδεκτές επιστημονικές θεωρίες ή επεξεργασία νέων θεωριών, ικανών να αναγνωριστούν από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Αποτελεί ταυτοχρόνως κοινωνικό και ατομικό αγαθό. Ως κοινωνικό αγαθό, προάγει την ανθρώπινη γνώση και την καινοτομία και συμβάλλει έτσι στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής και στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Αυτή η διάστασή της συνδέεται αναπόσπαστα με την ελευθερία των ερευνητών, χωρίς την οποία αυτή δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί. Υπό αυτήν την έννοια, η ερευνητική εργασία είναι και ατομικό αγαθό, που αποτυπώνεται θεσμικά με την κατοχύρωσή της ως αντικείμενο ατομικού δικαιώματος (ελληνικό σύνταγμα, Διακηρύξεις της Unesco). Η ατομική και η κοινωνική διάσταση της αξίας της έρευνας πρέπει να εναρμονίζονται.

2. Η ανεξαρτησία της έρευνας αποτελεί δημόσιο αγαθό. Απαιτείται, επομένως, να εξασφαλίζεται από την πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς ένα πλαίσιο ανεμπόδιστης ανάπτυξης των ερευνητικών πρωτοβουλιών, που διέπεται από θεμελιώδεις ηθικές αρχές και τους συγκεκριμένους δεοντολογικούς κανόνες, όπως προκύπτουν στο πλαίσιο του οικείου επιστημονικού κλάδου.

3. Στο πεδίο της έρευνας, πρέπει να ισχύει αντίστοιχη θεσμική αρχή με την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας, η οποία διέπει την ανώτατη εκπαίδευση. Οι ερευνητές απολαμβάνουν τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ακαδημαϊκή ελευθερία στο πλαίσιο του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η ελευθερία της έρευνας διασφαλίζεται από την ανεξαρτησία του Πανεπιστημίου Κρήτης από πολιτικές και οικονομικές εξαρτήσεις.

4. Οι ερευνητές πρέπει να δημοσιοποιούν τις πηγές χρηματοδότησης της ερευνητικής τους εργασίας. Κατά τη σύναψη μιας συμφωνίας χρηματοδότησης οφείλουν να ελέγχουν τους όρους, ώστε να εξασφαλίζονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες τους.

ΑΡΘΡΟ 3

Έκταση, όρια και βασικές αρχές της ερευνητικής δραστηριότητας

1. Η έρευνα, βασική και εφαρμοσμένη, ατομική και συλλογική, προάγει την επιστημονική γνώση, την εκπαιδευτική διαδικασία και συμβάλλει στην εφαρμογή επιστημονικών δεδομένων.

2. Η έρευνα πρέπει να διεξάγεται με σεβασμό στην επιστημονική αλήθεια, στην ακαδημαϊκή ελευθερία, στη ζωή, στην φύση και το περιβάλλον, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στην προσωπική αυτονομία, στη βιολογική και πνευματική ακεραιότητα του ανθρώπου, την πνευματική ιδιοκτησία και στα προσωπικά δεδομένα. Κατά την έρευνα πρέπει να αποφεύγεται κάθε δυσμενής διάκριση προσώπων κατά την εθνότητα, την φυλή, την εθνική καταγωγή, την γλώσσα, το φύλο, την θρησκεία, την ιδιωτική ζωή, τη σωματική ικανότητα, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση ή οποιουσδήποτε άλλους παράγοντες που δεν συνδέονται με την επιστημονική ικανότητα και ακεραιότητα.

Η μεθοδολογία της έρευνας πρέπει να είναι ή να καθίσταται εμφανής. Επίσης, πρέπει να τηρούνται με αποδείξιμο τρόπο τα πρωτόκολλα της έρευνας, στις γνωστικές περιοχές όπου υπάρχουν, ώστε τα αποτελέσματα της έρευνας να είναι επαληθεύσιμα.

3. Οι ερευνητές οφείλουν να είναι ενήμεροι και να τηρούν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, τις βασικές αρχές ηθικής και τους ειδικότερους κανόνες της επιστημονικής και επαγγελματικής δεοντολογίας του κλάδου τους.

4. Η λογοκλοπή, η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων όπως και η παραποίηση αποτελεσμάτων είναι ανεπίτρεπτες και υπόκεινται σε κυρώσεις στο πλαίσιο του κανονισμού του Π.Κ.

5. Δεν πραγματοποιούνται διαβαθμισμένα ερευνητικά προγράμματα για Στρατιωτικούς Οργανισμούς, εκτός από προγράμματα των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων που εξυπηρετούν την Εθνική Άμυνα, εφ' όσον αυτά δεν έρχονται σε αντίθεση με τις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 4

Τήρηση κανόνων ασφάλειας

1. Οι ερευνητές/τριες του Π.Κ. οφείλουν να εφαρμόζουν όλους τους αναγνωρισμένους στο οικείο επιστημονικό πεδίο κανόνες ασφαλείας, καθώς και όσους ορίζονται ειδικά στις προβλέψεις που ακολουθούν (κανόνες για προστασία ανθρώπων, φύσης, ζώων, περιβάλλοντος, ειδικότερα για προστασία από ραδιενεργές ή άλλες επικίνδυνες ουσίες κ.λ.π.)

2. Οι ερευνητές/τριες του Π.Κ. που διευθύνουν ερευνητικά προγράμματα οφείλουν να ενημερώνουν τους συμμετέχοντες σε αυτά, με πληρότητα και ειλικρίνεια, και να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία και επιβαλλόμενα επιστημονικά μέτρα για την προστασία της υγείας των εργαζομένων στα προγράμματα από ατυχήματα και παρενέργειες που μπορούν να προκύψουν από τις ιδιαίτερες συνθήκες της έρευνας.

ΑΡΘΡΟ 5

Σχέσεις μεταξύ ερευνητών

1. Οι ερευνητές έχουν υποχρέωση αμοιβαίου σεβασμού και δικαίωμα ίσης μεταχείρισης.
2. Η ατομική συμβολή κάθε ερευνητή σε συλλογικές ερευνητικές προσπάθειες πρέπει να αναγνωρίζεται. Η αποτύπωση αυτής της συμβολής με ακρίβεια, είτε σε επιστημονικές δημοσιεύσεις είτε σε οποιαδήποτε δημόσια παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος, αποτελεί δικαίωμα του ερευνητή. Η σχετική ευθύνη βαρύνει όλα τα μέλη της επιστημονικής ομάδας και ιδίως τους επικεφαλής του προγράμματος.

ΑΡΘΡΟ 6

Σεβασμός δικαιωμάτων τρίτων

1. Οι ερευνητές/τριες του Π.Κ. κατά τη διεξαγωγή των ερευνών οφείλουν να δείχνουν τον προσήκοντα σεβασμό στην αξιοπρέπεια, την προσωπική αυτονομία και στα ατομικά δικαιώματα τρίτων προσώπων τα οποία εμπλέκονται στην ερευνητική δραστηριότητα. Ιδίως οφείλουν σεβασμό στην ιδιωτική και την οικογενειακή τους ζωή και στις πεποιθήσεις και τις αξίες τις οποίες πρεσβεύουν. Απαιτείται να αποφεύγουν κάθε δυσμενή διάκριση προσώπων στη βάση της εθνότητας, φυλής, εθνικής καταγωγής, γλώσσας, φύλου, θρησκείας, ιδιωτικής ζωής, σωματικής ικανότητας, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, ή οποιουδήποτε άλλου παράγοντα δεν συνδέεται με την επιστημονική ικανότητα και ακεραιότητα.
2. Οι ερευνητές/τριες του Π.Κ. οφείλουν να ενημερώνουν συνοπτικά αλλά με εύληπτο και όσο το δυνατόν πλήρη τρόπο, με ευλικρίνεια και επάρκεια τα άτομα που πρόκειται να λάβουν μέρος στις έρευνές τους για τους στόχους των τελευταίων. Υποχρέωση ενημέρωσης υφίσταται επίσης προς άτομα τα οποία μπορεί μεν να μην συμμετέχουν στην έρευνα, επηρεάζονται όμως άμεσα από τη διεξαγωγή της.
3. Οι ερευνητές/τριες του Π.Κ. αποδέχονται ότι πέραν της επιστημονικής έχουν και κοινωνική ευθύνη απέναντι στους συνανθρώπους τους, καθώς και ευθύνη να αξιολογούν σε ποιον παρέχουν τη γνώση, πώς την παράγουν και πώς θα αξιοποιηθεί.

ΑΡΘΡΟ 7

Σεβασμός της πνευματικής ιδιοκτησίας

1. Οι ερευνητές/τριες κατά τη διεξαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους και να μη θίγουν καθ' οιονδήποτε τρόπο δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων.
2. Οποιοδήποτε πρόσωπο λαμβάνει επίσημα ή ανεπίσημα γνώση της προόδου ή του προϊόντος των ερευνών πριν από την ολοκλήρωση και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, οφείλει να τηρεί πλήρη εχεμύθεια και αποφυγή

ενεργειών για εκμετάλλευση της γνώσης ή του προϊόντος της έρευνας προς ίδιον όφελος.

3. Οι επιστήμονες του Π.Κ., αποκτούν πνευματική ιδιοκτησία επί του αντικειμένου της έρευνας που διεξάγουν και των προϊόντων της ανάλογα με το βαθμό συμβολής τους.

4. Η πνευματική ιδιοκτησία περιλαμβάνει το δικαίωμα εκμετάλλευσης του ερευνητικού έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού με αυτό (ηθικό δικαίωμα). Η εκμετάλλευση των προϊόντων έρευνας γίνεται με βάση τον Κανονισμό Διαχείρισης Προϊόντων του Π.Κ.

ΑΡΘΡΟ 8

Χρήση εγκαταστάσεων του Πανεπιστημίου

Για τη διεξαγωγή της εξωτερικά χρηματοδοτούμενης έρευνας (μπορεί να) γίνεται χρήση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού του Π.Κ., καθώς και αξιοποίηση και άλλων κατηγοριών προσωπικού. Σε τέτοια περίπτωση δεν πρέπει να παρακωλύονται οι υπόλοιπες εκπαιδευτικές διαδικασίες και λειτουργίες και απαιτείται άδεια του οικείου οργάνου. Με την ίδια προϋπόθεση μπορεί να ζητηθεί και η συμμετοχή και άλλων κατηγοριών προσωπικού του Π.Κ. Η χρήση των εγκαταστάσεων και της ερευνητικής υποδομής του Π.Κ. γίνεται για σκοπούς του άρθρου 1.

ΑΡΘΡΟ 9

Προβολή των ερευνών

1. Πινακίδες, ανακοινώσεις και γενικά μέσα προβολής των προγραμμάτων διαμορφώνονται και χρησιμοποιούνται με τρόπο που να εξυπηρετεί την ενημέρωση της επιστημονικής κοινότητας ή του ευρύτερου κοινού και όχι την επαγγελματική προβολή στην έρευνα κατά αθέμιτο τρόπο. Η αναφορά πιθανών χορηγών σε δραστηριότητες ή έντυπα των ερευνητικών ομάδων πρέπει να γίνεται με προσοχή, ώστε να μη δημιουργεί σύγχυση ως προς το φορέα της έρευνας, να μη παρέχει την αίσθηση διαφήμισης συγκεκριμένου προϊόντος ούτε να προκαλεί την εντύπωση της μόνιμης σύνδεσης του χορηγού με το Πανεπιστήμιο. Ενθαρρύνεται η ενημέρωση της κοινωνίας για την εκτελούμενη έρευνα και τα αποτελέσματά της.

2. Πινακίδες και γενικά έντυπα προβολής των προγραμμάτων οφείλουν να αναφέρουν όλους τους επιστήμονες που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

3. Επίκληση τίτλου διοικητικής θέσης που κατέχει μέλος ΔΕΠ σε συλλογικό όργανο, για την επιδίωξη εξωτερικής χρηματοδότησης, που αφορά την ακαδημαϊκή μονάδα, γίνεται με τη συγκατάθεση του συλλογικού οργάνου.

ΑΡΘΡΟ 10

Απασχόληση μελών ΔΕΠ σε ερευνητικό έργο εκτός Π.Κ.

Τα μέλη ΔΕΠ οφείλουν να γνωστοποιούν στην Επιτροπή Ερευνών του Π.Κ. τη συμμετοχή τους σε ερευνητικά έργα, τα οποία διεξάγονται σε Ιδρύματα ή Ινστιτούτα που δεν ανήκουν στο Π.Κ.

ΑΡΘΡΟ 11

Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας

1. Η Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας ορίζεται από τη Σύγκλητο, μετά από εισήγηση της Ολομέλειας της Επιτροπής Ερευνών μέσω του Προέδρου αυτής, επιλαμβάνεται θεμάτων για την τήρηση των κανόνων του παρόντος, εισηγείται προς τη Σύγκλητο την αναθεώρησή του, εφόσον τούτο κριθεί απαραίτητο, διαβιβάζει τη γνώμη της στα αρμόδια όργανα σε περίπτωση ύπαρξης προβλημάτων, ενημερώνεται για την τήρηση των ερευνητικών πρωτοκόλλων βάσει της ελληνικής και της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, διαπιστώνει τη λήψη εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές, εφόσον αυτές απαιτούνται, και τηρεί σχετικό αρχείο. Μπορεί, επίσης, να προβαίνει σε αξιολόγηση και να παρέχει έγκριση ερευνητικών πρωτοκόλλων, είτε εφόσον δεν υπάρχουν άλλες θεσμοθετημένες διαδικασίες έγκρισης, είτε εφόσον αυτό απαιτείται ειδικά, βάσει των διεθνών κανόνων δεοντολογίας της έρευνας στα εν λόγω γνωστικά αντικείμενα (ενδεικτική αίτηση, παράρτημα Ι). Η Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας αναλαμβάνει την οργάνωση ημερίδων/εκδηλώσεων/ομιλιών για θέματα σχετικά με δεοντολογία έρευνας.

2. Η Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας (ΕΔΕ) απαρτίζεται από:

- Πέντε (5) μέλη ΔΕΠ του Π.Κ. των βαθμίδων του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή, εκπροσώπους των Σχολών Επιστημών Υγείας, Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών, Φιλοσοφικής, Κοινωνικών Επιστημών και Επιστημών Αγωγής.
- Δύο (2) επιστήμονες εγνωσμένου κύρους, οι οποίοι **προέρχονται** από τη **Νομική Επιστήμη, με ειδίκευση** σε θέματα δεοντολογίας της έρευνας και από την **Φιλοσοφία, με ειδίκευση στην Ηθική της Επιστήμης** και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3. Για όλες τις παραπάνω κατηγορίες ορίζεται ένας αναπληρωματικό μέλος ώστε να εξασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία του σώματος και για να αποφεύγονται αξιολογήσεις πρωτοκόλλων που υποβλήθηκαν από τα τακτικά μέλη της ΕΔΕ.

4. Η θητεία των μελών της Επιτροπής είναι τριετής.

5. Όταν υπάρχει σχετικό θέμα, στην ΕΔΕ καλούνται:

- ένας επιστήμονας στο γνωστικό αντικείμενο της βιολογίας ή βιοχημείας ή εμβρυολογίας ή γενετικής του Εθνικού Συστήματος

Υγείας.

- ένας Κτηνίατρος, εκπρόσωπος της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας
- καθηγητές ή ερευνητές εξειδικευμένων επιστημονικών περιοχών

6. Τα μέλη της παραπάνω παραγράφου 5 καλούνται απλώς σε ακροάσεις, όταν υπάρχει θέμα συναφές με την ειδικότητά τους, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

7. Η επιτροπή συνεδριάζει μια φορά το δίμηνο και εκτάκτως όταν υπάρχει ανάγκη.

8. Η γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από την Επιτροπή Ερευνών. Σε κάθε συνεδρίαση τηρούνται πρακτικά, τα οποία επικυρώνονται από τα μέλη σε επόμενη συνεδρία.

9. Η Επιτροπή αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της, αφού καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την επίτευξη ομοφωνίας.

10. Η Επιτροπή μπορεί να καλεί τους ερευνητές να καταθέσουν σε αυτή κάθε έγγραφο που κρίνει αναγκαίο ή και να ζητά την αυτοπρόσωπη παρουσία τους για την παροχή διευκρινίσεων.

11. Οι αποφάσεις της Επιτροπής είναι αιτιολογημένες και γνωστοποιούνται γραπτώς στους ενδιαφερομένους. Η γνώμη μελών που μειοψήφησαν καταγράφεται στα πρακτικά.

12. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι συγκεκριμένη έρευνα, είτε κατά το περιεχόμενό της είτε εξαιτίας του τρόπου διεξαγωγής της, αντιβαίνει στη νομοθεσία, σε καθιερωμένους κανόνες ηθικής και δεοντολογίας ή στις προβλέψεις του Κώδικα Δεοντολογίας, προβαίνει σε παρατηρήσεις για συμμόρφωση. Μπορεί επίσης να προβεί σε συστάσεις για την αρτιότερη δεοντολογικά διενέργεια της συγκεκριμένης έρευνας. Η Επιτροπή ελέγχει τη συμμόρφωση πριν δώσει έγκριση και, σε ιδιαίτερα ευαίσθητες από άποψη δεοντολογίας περιπτώσεις, έχει τη δυνατότητα να διενεργεί ελέγχους και ύστερα από την έγκριση, κατά την εξέλιξη της συγκεκριμένης έρευνας έως την ολοκλήρωσή της.

Σε περίπτωση διαπίστωσης παραβάσεων και εκτροπών που δεν θεραπεύονται μετά από συστάσεις, η Επιτροπή Δεοντολογίας της Έρευνας διαβιβάζει με αιτιολογημένη εισήγηση το ζήτημα στην Επιτροπή Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, η οποία επιλαμβάνεται εφεξής.

ΑΡΘΡΟ 12

Επιμέρους άρθρα του Κώδικα Δεοντολογίας της Έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης, ή και των παραρτημάτων του, μπορεί να τροποποιούνται ή να προσθαφαιρούνται με απόφαση της Συγκλήτου του Ιδρύματος έπειτα από εισήγηση της Επιτροπής Ερευνών.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Άρθρο 13

Πρόσληψη συνεργατών σε έργα κεντρικού ενδιαφέροντος του Π.Κ.

1. Σε χρηματοδοτούμενα έργα, όταν ο επιστημονικός υπεύθυνος ορίζεται από συλλογικό όργανο του πανεπιστημίου, οφείλει να προσλαμβάνει τους συνεργάτες του, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει ο Φορέας Χρηματοδότησης, όταν υπάρχει σχετική πρόβλεψη.
2. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη γίνεται προκήρυξη βάσει του «Οδηγού Διεξαγωγής Προσκλήσεων για Μισθώσεις Έργου» της Επιτροπής Ερευνών του Π.Κ.

Άρθρο 14

Υποχρεώσεις συνεργατών

1. Οι συνεργάτες στην έρευνα οφείλουν:
 - α. να ασκούν την ερευνητική τους δραστηριότητα με κύριο σκοπό τη διεύρυνση της επιστημονικής γνώσης και το καλό του κοινωνικού συνόλου.
 - β. να τηρούν τις διατάξεις της νομοθεσίας που αναφέρονται στα ερευνητικά αντικείμενα, τις αρχές ορθής πρακτικής στην έρευνα και τους κανόνες δεοντολογίας του επαγγέλματός τους και του παρόντος Κώδικα.
2. Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας οι συνεργάτες απολαμβάνουν ελευθερία της σκέψης και έκφρασης γνώμης, οφείλουν όμως να σέβονται τις κατευθύνσεις που επιβάλλονται για την οργάνωση και καθοδήγηση της ερευνητικής δραστηριότητας από τον υπεύθυνο της έρευνας.
3. Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος από τους συνεργάτες στην έρευνα ή η μη συμμόρφωσή τους προς τις σχετικές με την παράβαση των κανόνων δεοντολογίας υποδείξεις των υπευθύνων, μπορεί να συνεπάγεται την αντικατάστασή τους.

Άρθρο 15

Υποχρεώσεις επιστημονικώς υπευθύνων

1. Οι υπεύθυνοι της έρευνας οφείλουν:
 - α. να τηρούν, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, τις θεμελιώδεις ηθικές αρχές, τους κανόνες της επαγγελματικής δεοντολογίας, καθώς και τον παρόντα Κώδικα και

β. να παρακολουθούν την τήρηση των προαναφερθέντων κανόνων εκ μέρους των συνεργατών τους κατά την εκτέλεση της έρευνας, όπως αυτοί ορίζονται στο προηγούμενο άρθρο.

2. Οι υπεύθυνοι συλλογικής έρευνας δεν πρέπει να οικειοποιούνται ερευνητικά πορίσματα για δική τους ατομική προβολή ή να εμφανίζουν πορίσματα της έρευνας ως ατομική τους εργασία.

3. Στη συλλογική έρευνα, ο υπεύθυνος της ομάδας οφείλει να μεριμνά για την τήρηση των βασικών αρχών ηθικής και των κανόνων δεοντολογίας από όλα τα μέλη της ομάδας. Ο σεβασμός της ατομικής συμβολής του κάθε ερευνητή και η τήρηση της αρχής της διαφάνειας και της αμοιβαίας ενημέρωσης αποτελούν υποχρέωση όλων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η ειλικρίνεια κατά τη δημοσίευση και την αναφορά επιστημονικών πορισμάτων, η ακεραιότητα ως προς την τήρηση υποσχέσεων και ανελημμένων υποχρεώσεων, η εχεμύθεια ως προς τα δεδομένα που έχουν αποκαλυφθεί κατά τη διάρκεια κατ' ιδίαν συναντήσεων, ή κατά την εξέταση υποβαλλομένων προς χρηματοδότηση προτάσεων ή εργασιών προς δημοσίευση, η κοινωνική υπευθυνότητα, η προστασία των εθελοντών και ο σεβασμός της προσωπικότητάς τους, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ευάλωτες ομάδες, αποτελούν βασικές αρχές ορθής ερευνητικής πρακτικής και πρέπει να τηρούνται απ' όλους τους ερευνητές.

4. Η τυχόν ανάθεση σε τρίτα πρόσωπα μέρους των ερευνητικών ή υποβοηθητικών της έρευνας εργασιών τελεί υπό την ευθύνη και την επίβλεψη του/της υπεύθυνου της έρευνας.

5. Σε περίπτωση περισσότερων του ενός υπευθύνων, ο/η κάθε υπεύθυνος οφείλει επίσης να τηρεί όλες τις υποχρεώσεις του παρόντος.

6. Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου από τους υπεύθυνους της έρευνας μπορεί να αποτελέσει λόγο για τη διακοπή του συγκεκριμένου ερευνητικού έργου. Η διακοπή αποφασίζεται από την Επιτροπή Ερευνών, μετά από εισήγηση της Επιτροπής Δεοντολογίας της Έρευνας, η οποία εκδίδεται κατόπιν σχετικής έγγραφης και ενυπόγραφης καταγγελίας. Πριν από οποιαδήποτε εισήγηση της Επιτροπής καλούνται ενώπιόν της τόσο ο καταγγέλλων όσο και ο/η υπεύθυνος της έρευνας για να αναπτύξουν προφορικά ή και εγγράφως τις απόψεις τους σχετικά με την καταγγελία.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Άρθρο 16

Έρευνα με αντικείμενο τον άνθρωπο

1. Η έρευνα σε άνθρωπο έχει βασικό στόχο την πρόληψη των ασθενειών, τη διαφύλαξη και την προαγωγή της υγείας και γενικά τη βελτίωση της ζωής πρώτα του ίδιου και, κατ' επέκταση, του κοινωνικού συνόλου. Η ιδιαιτερότητα και η βαρύνουσα σημασία της έρευνας στον άνθρωπο επιβάλλουν την χάραξη ορισμένων ιδιαίτερων κανονιστικών κατευθύνσεων.
2. Καμία έρευνα, βιολογική, ιατρική, ψυχολογική, κοινωνική ή παιδαγωγική σε άνθρωπο δεν μπορεί να διεξαχθεί χωρίς προηγούμενη διεξοδική ενημέρωση και γραπτή συναίνεση του συμμετέχοντος προσώπου για το σκοπό, την έκταση και τους πιθανούς κινδύνους σύμφωνα με το άρθρο 4 του παρόντος Κώδικα. Έντυπα «Γραπτής Συγκατάθεσης» που αρμόζουν στην εκάστοτε περίπτωση έρευνας παρατίθενται στο *Παράρτημα II*
3. Απαιτείται έγγραφη συγκατάθεση των ατόμων που συμμετέχουν σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα, τα οποία πρέπει να ενημερώνονται πλήρως και γραπτώς για τη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί, για τους σκοπούς της έρευνας και για τους πιθανούς κινδύνους, εφόσον αυτό απαιτείται. Η έγγραφη συγκατάθεση τεκμηριώνεται με υπογραφή υπεύθυνης δήλωσης των ατόμων που συμμετέχουν στο ερευνητικό πρόγραμμα. Όσοι εκ του νόμου δεν είναι ικανοί για δικαιοπραξία επιτρέπεται να συμμετάσχουν μετά από έγγραφη συγκατάθεση των νόμιμων αντιπροσώπων τους βασιζόμενοι στη Σύμβαση του Οβιέδο για τη γνώμη των ίδιων και για την ελεύθερη ανάκληση της συναίνεσης οποτεδήποτε.
4. Η ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων δεν εγγυάται πάντοτε, ούτε κατ' αποκλειστικότητα, την προστασία των ενδιαφερομένων προσώπων. Σημαντικό μέρος της ευθύνης για την προστασία τους παραμένει στους αρμόδιους του σχεδιασμού της συγκεκριμένης έρευνας ή κλινικής μελέτης, ιδιαίτερα όταν πρόκειται να αποφασίσουν από ποιους χώρους και περιβάλλοντα θα αναζητήσουν εθελοντές. Σε ορισμένα τέτοια περιβάλλοντα, επικρατούν συνθήκες που εξ αντικειμένου επηρεάζουν καθοριστικά τη βούληση του προσώπου, περιορίζοντας την ελευθερία και τον αυτοπροσδιορισμό του, όπως σε συνθήκες κράτησης σε φυλακές, περιπτώσεις νοσηλείας προσώπων σε ψυχιατρικά ιδρύματα, ακόμα και σε ορισμένες περιπτώσεις νοσηλείας σε νοσοκομεία, π.χ. μονάδες εντατικής θεραπείας, ή διαβίωσης σε οίκους ευγηρίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το να ζητηθεί από κάποιον η συμμετοχή του σε έρευνα ή κλινική μελέτη δεν δικαιολογείται ηθικά, καθώς επαπειλείται ο εκπεσμός του σε απλό «μέσο» πειραματισμού. Κατ' εξαίρεση, αίτημα για τέτοιου είδους συμμετοχή δικαιολογείται μόνον όταν το συγκεκριμένο πρόσωπο μπορεί να έχει άμεσο θεραπευτικό όφελος από αυτήν.

- 5.** Δεν επιτρέπεται, κατά την έρευνα ή με πρόσχημα την έρευνα, η οικονομική εκμετάλλευση του ανθρώπινου σώματος, από τα όργανα ως το γονιδίωμα του κυττάρου, καθώς και οποιαδήποτε οικονομική εκμετάλλευση ή προσβολή της προσωπικότητας των προσώπων που υπόκεινται σε αυτήν, από τους ερευνητές.
- 6.** Η χρηματοδότηση της έρευνας από φαρμακευτική εταιρεία ή εταιρεία παραγωγής ή εμπορίας μηχανολογικού ή άλλης φύσεως εξοπλισμού επιτρέπεται εφόσον υπάρχει έγγραφη αποδοχή από την εταιρεία του κανονισμού δεοντολογίας που διέπει την ερευνητική δραστηριότητα του Π.Κ.
- 7.** Δεν επιτρέπεται η πρόκληση νόσου ή η παράταση ή η επιδείνωση υφισταμένης νόσου για ερευνητικούς σκοπούς.
- 8.** Οι ερευνητές οφείλουν να τηρούν απαρεγκλίτως πριν, κατά και μετά την έρευνα, την αρχή της προστασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που συλλέγονται και υπόκεινται σε επεξεργασία, καθώς και την ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία αυτών. Η εκάστοτε έρευνα διεξάγεται μετά από έγκριση της «Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο από την ΕΔΕ.
- 9.** Στα εργαστήρια στα οποία διενεργείται έρευνα σε μικροοργανισμούς - μεταξύ των οποίων και σε γενετικά τροποποιημένους - που είναι δυνατό να προκαλέσουν οποιαδήποτε μόλυνση, αλλεργία ή τοξικότητα, ή μπορούν να αναπαράγονται ή να μεταφέρουν γενετικό υλικό, πρέπει να τηρούνται οι διατάξεις της νομοθεσίας. Οι μικροοργανισμοί, βάσει επικινδυνότητας, κατατάσσονται σε 4 ομάδες και η έρευνα σε αυτούς διενεργείται σε ειδικά διαμορφωμένα εργαστήρια. Οι προδιαγραφές για τα εργαστήρια και τις ομάδες επικινδυνότητας των μικροοργανισμών παρουσιάζονται στα *Παραρτήματα III και IV*.
- 10.** Οι κλινικές παρεμβατικές μελέτες για φάρμακα ανθρώπινης χρήσης υποβάλλονται για έγκριση στον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ) και την αρμόδια Εθνική Επιτροπή Δεοντολογίας (ΕΕΔ), σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Ο ερευνητής υποχρεούται να καταθέτει στην Επιτροπή Δεοντολογίας του Π.Κ. για ενημέρωση αντίγραφο του εγκεκριμένου από τις παραπάνω αρχές ερευνητικού πρωτοκόλλου μαζί με τις σχετικές εγκρίσεις που έχει λάβει. Τα έγγραφα αυτά πρωτοκολλούνται και καταχωρούνται σε ειδικό αρχείο, χωρίς η Επιτροπή Δεοντολογίας του Π.Κ. να τα εξετάζει περαιτέρω ή να γνωμοδοτεί/δίνει άδεια για την πραγματοποίηση της μελέτης.
- 11.** Οι μη παρεμβατικές κλινικές μελέτες που χρησιμοποιούν ανθρώπινα βιολογικά υλικά (ιστούς, κύτταρα, γονιδίωμα δοτών κλπ) απαιτούν την έγγραφη συγκατάθεση των ατόμων που συμμετέχουν στο ερευνητικό πρόγραμμα, μέσω διαδικασίας όπως αυτή αναγράφεται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και την έγκριση της Επιτροπής Δεοντολογίας του Π.Κ. Οι μελέτες οφείλουν να περιορίζονται στην χρήση η οποία περιγράφεται στο έντυπο συγκατάθεσης. Ο δότης πρέπει επίσης να ενημερώνεται για την πιθανή πολιτική της κτήσης περυσιακών δικαιωμάτων στο συγκεκριμένο υλικό και να ζητείται ειδική ως προς αυτό συναίνεσή του. Πρόσθετη χρήση (πχ εκτέλεση άλλου είδους μετρήσεων) σε ήδη συλλεγέν υλικό απαιτεί νέα έγκριση.

Σημειώνεται ότι το υλικό που δεν χρησιμοποιήθηκε μετά την ολοκλήρωση των μελετών, είτε καταστρέφεται είτε φυλάσσεται με τρόπο που προστατεύει την ανωνυμία των δοτών και την μη εξουσιοδοτημένη και σύμφωνη με τις δεοντολογικές αρχές χρήση του.

12. Οι μη παρεμβατικές κλινικές μελέτες που αφορούν ανάλυση δεδομένων ή αρχειοθέτηση στοιχείων ασθενών νοσοκομείου στα οποία δεν αποκαλύπτεται η ταυτότητα του ασθενούς απαιτούν την ενημέρωση του Επιστημονικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου και της Επιτροπής Δεοντολογίας του Π.Κ., όπως εξασφαλίζεται με τη κατάθεση και λήψη αριθμού πρωτοκόλλου της προτεινόμενης μελέτης από τις 2 παραπάνω αρχές (Επιστημονικό Συμβούλιο Νοσοκομείου και Επιτροπή Δεοντολογίας Π.Κ.). Για όλες τις άλλες ερευνητικές δραστηριότητες με συμμετέχοντες ανθρώπους (π.χ. υγιή υποκείμενα από το γενικό πληθυσμό, φοιτητές, ομάδες ασθενών εκτός νοσοκομείων) που διεξάγονται υπό την ευθύνη του επιστημονικού προσωπικού του Πανεπιστημίου Κρήτης, απαιτείται εκτός από την έγγραφη συγκατάθεση των ατόμων που συμμετέχουν στο ερευνητικό πρόγραμμα, όπως αυτό αναγράφεται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και η έγκριση της Επιτροπής Δεοντολογίας του Π.Κ.

13. Η έρευνα σε ανθρώπινα έμβρυα διέπεται από τους κανόνες της νομοθεσίας. Για την έρευνα χρησιμοποιούνται πλεονάζοντες ανθρώπινοι γαμέτες, ζυγώτες και γονιμοποιημένα ωάρια που έχουν διατεθεί για το σκοπό αυτόν, σύμφωνα με το άρθρο 1459 Α.Κ. Η έρευνα στον τομέα αυτό διενεργείται προκειμένου να διευρυνθούν οι γνώσεις για την ανθρώπινη αναπαραγωγή, να βελτιωθούν οι μέθοδοι διάγνωσης και θεραπείας της υπογονιμότητας, καθώς και του ελέγχου της γονιμότητας (αντισύλληψης), να εντοπισθούν τα αίτια των αποβολών και να αναπτυχθούν τρόποι αντιμετώπισής τους, να αναπτυχθούν τεχνικές ελέγχου και θεραπείας των γενετικών νόσων και των συγγενών ανωμαλιών, να μελετηθεί η βιολογία των εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων και οι πιθανές θεραπευτικές χρήσεις τους. Η έρευνα διενεργείται ύστερα από άδεια της Επιτροπής Δεοντολογίας, έγγραφη συναίνεση των δοτών, προηγούμενη αντίστοιχη έρευνα σε πειραματόζωα, εκτός αν αυτό δεν είναι επιστημονικά εφικτό και άδεια της Εθνικής Αρχής ΙΥΑ (εάν υφίσταται). Οι ερευνητές δεσμεύονται από τις αρχές της ενήμερης συγκατάθεσης των δοτών των γαμετών, καθώς και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων που συλλέγονται και υπόκεινται σε επεξεργασία.

14. Στις κοινωνικές έρευνες οι ερευνητές οφείλουν να σέβονται τις πολιτιστικές και ατομικές διαφορές ρόλων, συμπεριλαμβανομένων και όσων οφείλονται στην ηλικία, στο φύλο, στη φυλή, στη μειονότητα, στην εθνική προέλευση, στη θρησκεία, στις σεξουαλικές προτιμήσεις, στην αναπηρία, στη γλώσσα και στο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Οφείλουν να τηρούν σε κάθε περίπτωση την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για την ίση μεταχείριση, το ρατσισμό, τους μετανάστες και τους αλλοδαπούς. Είναι ευαίσθητοι στις πραγματικές ή υποτιθέμενες διαφορές εξουσίας μεταξύ αυτών και των υποκειμένων τους, ενώ οι ερευνητές αναγνωρίζουν ότι τα προσωπικά τους προβλήματα και οι συγκρούσεις μπορεί να παρεμποδίσουν την αποτελεσματικότητά τους και αποφεύγουν να αναλάβουν κάποια δραστηριότητα όταν ξέρουν ή θα έπρεπε να ξέρουν ότι τα προσωπικά τους προβλήματα είναι πιθανό να προκαλέσουν

βλάβη σε οποιονδήποτε συμμετέχει στην έρευνα. Δεν εκμεταλλεύονται πρόσωπα στα οποία ασκούν συμβουλευτική ή άλλη εξουσία, όπως λ.χ. συμμετέχοντες σε έρευνες, ασθενείς ή πελάτες (αποφυγή δημιουργίας πελατειακών σχέσεων), αποφεύγουν την πρόκληση τοξικομανίας ή εθισμού σε εξαρτησιογόνους ουσίες. Δημιουργούν, διατηρούν, διανέμουν, φυλάσσουν, συντηρούν και διαθέτουν αρχεία και δεδομένα που σχετίζονται με την έρευνά τους, σύμφωνα με το νόμο και με τον παρόντα Κώδικα Δεοντολογίας. Η έρευνα στον αθλητισμό θα πρέπει να διέπεται από τα Ολυμπιακά ιδεώδη. Δεν επιτρέπεται η χρήση μεθόδων που αντιβαίνουν τους ισχύοντες κανονισμούς για την αύξηση της αθλητικής απόδοσης.

- 15.** Η διεξαγωγή έρευνας στα σχολεία της Ελληνικής Επικράτειας, ακολουθεί τους κανόνες του Τμήματος Ερευνών, Τεκμηρίωσης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
- 16.** Η έρευνα σε πτώμα μπορεί να γίνει μόνο μετά από συγκατάθεση των οικείων. Αν πρόκειται για αζήτητο πτώμα, η έρευνα δεν μπορεί να αρχίσει πριν περάσουν τουλάχιστον 10 ημέρες από τον θάνατο.
- 17.** Σε ενδεχόμενες έρευνες σε κρατούμενους οι ερευνητές οφείλουν να τηρούν τις ειδικές διατάξεις που ισχύουν γι' αυτούς (Σωφρονιστικός Κώδικας) λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις επιταγές του κώδικα δεοντολογίας της εγκληματολογίας. Δεν επιτρέπονται σε καμία περίπτωση πειράματα που αποβλέπουν στην αναζήτηση μεθόδων ανάκρισης ή άλλων μέσων, που μπορεί να προκαλέσουν κινδύνους στη σωματική και ψυχική τους υγεία, ή να μειώσουν την ηθική τους υπόσταση και να προσβάλουν την ανθρώπινη ιδιότητά τους.
- 18.** Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται από τους ερευνητές για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών (Κώδικας Δεοντολογίας στην Έρευνα με Παιδιά, Παράρτημα VII) και ευαίσθητων ομάδων, όταν κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή τους σε ερευνητικά προγράμματα.

Άρθρο 17 **Έρευνα σε ζώα**

- 1.** Οι πειραματισμοί που γίνονται στο πλαίσιο έρευνας, στην οποία χρησιμοποιούνται ζώα, διαχωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στα πειράματα που ωφελούν τον άνθρωπο, και σε αυτά που πραγματοποιούνται προς όφελος των ζώων. Στην πρώτη κατηγορία, περιλαμβάνονται έρευνες που έχουν ως βασικούς στόχους τη μελέτη, πρόληψη και θεραπεία ασθενειών, τον έλεγχο φαρμάκων, την παραγωγή διαγνωστικών προϊόντων, την προαγωγή της υγείας του ανθρώπου, κλπ. Στη δεύτερη κατηγορία, πραγματοποιούνται πειραματισμοί που αποσκοπούν στη βελτίωση της ζωής των ίδιων των ζώων.
- 2.** Σύμφωνα με τις αρχές προστασίας ζώων, η έρευνα θα πρέπει να έχει ως γνώμονα την ηθική μεταχείριση των ζώων, το σεβασμό της γενετικής τους

ταυτότητας, την επιλογή του κατάλληλου για πειραματικούς σκοπούς είδους ζώου.

3. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή χρησιμοποίηση των ζώων για πειραματικούς σκοπούς είναι η γνώση των μορφολογικών και φυσιολογικών χαρακτηριστικών, καθώς και των «ζωοτεχνικών» απαιτήσεών τους. Έτσι η στέγαση, η διατροφή και η περιποίηση πρέπει να είναι ανάλογες με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των ζώων.

4. Η χρήση των ζώων για πειραματικούς σκοπούς διέπεται από τη βασική αρχή των «3 R» (replacement, reduction, refinement). Σύμφωνα με την αρχή της Αντικατάστασης (replacement) , πρέπει να γίνει προσπάθεια αντικατάστασης ζώων, με άλλους κατώτερους οργανισμούς, που έχουν λιγότερο ανεπτυγμένο νευρικό σύστημα και βιώνουν λιγότερο τον πόνο, όπως φυτά, μικροοργανισμοί και μετάζωα. Όταν τα ζώα δεν είναι δυνατόν να αντικατασταθούν, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τη Μείωση του αριθμού τους (reduction). Ο σχεδιασμός του πειράματος θα πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να δώσει αξιόπιστα αποτελέσματα με την χρήση του μικρότερου δυνατού αριθμού ζώων. Η Τελειοποίηση των μεθόδων (refinement) θα συμβάλει στην πρόκληση ελάχιστου πόνου και ταλαιπωρίας.

5. Η έρευνα σε πειραματόζωα διέπεται από τους κανόνες που περιγράφονται στη νομοθεσία, και ενσωματώνουν την Οδηγία 86/609 της Ε.Ε., και συμπληρώνονται από τις συστάσεις της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας περί χάραξης κατευθύνσεων για την παροχή στέγης και φροντίδας στα ζώα που χρησιμοποιούνται για πειραματικούς και άλλους επιστημονικούς σκοπούς.

6. Απαγορεύονται πειραματισμοί στους οποίους χρησιμοποιούνται είδη ζώων της άγριας πανίδας που απειλούνται με εξαφάνιση, εκτός αν η έρευνα έχει ως αντικείμενο τη διατήρηση των ζώων αυτών.

7. Τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται ως πειραματόζωα.

8. Τα πειραματικά πρωτόκολλα σε πειραματόζωα εγκρίνονται από την Επιτροπή Δεοντολογίας του Π.Κ. σύμφωνα με τους κανόνες που περιγράφονται στο προεδρικό διάταγμα 160/1991 (*Παράρτημα VI*).

9. Εξαιρούνται των πειραματικών διαδικασιών και δεν υπάγονται στο Π.Δ. 160/91 οι παρακάτω περιπτώσεις: **α)** Η σήμανση ενός ζώου ή κάθε διαδικασία που καταλήγει στο σκοπό αυτό ακόμη και αν προκαλεί στιγμιαίο πόνο ή ταλαιπωρία όχι όμως και μόνιμη βλάβη, **β)** Η γεωργική, κτηνιατρική ή κλινική κτηνιατρική πρακτική δεν θεωρούνται πειράματα και δεν υπάγονται στο Π.Δ. 160/91. Π.χ. λήψη αίματος ή λήψη δειγμάτων ιστών για διαγνωστικούς σκοπούς, έγχυση φαρμάκων προς όφελος των ζώων, **γ)** οι επώδυνες πρακτικές κατά την εκτροφή και διαχείριση των αγροτικών ζώων π.χ. ευνουχισμός δεν αποτελούν πειραματική διαδικασία κατά τα ως άνω οριζόμενα στο άρθρο 7, όπως και πειράματα που έχουν ως στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας των ζώων εφόσον δεν επιφέρουν σε αυτά τα αποτελέσματα του άρθρου 6 δεν υπάγονται στις πειραματικές διαδικασίες του Π.Δ. 160/91.

Άρθρο 18
Έρευνα σχετικά με το φυσικό, οικιστικό και
πολιτιστικό περιβάλλον

1. Έρευνες, που μπορεί να επηρεάζουν τη βιολογική ποικιλότητα πρέπει να διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας. Οι κανόνες χρήσης των διαφόρων ουσιών όπως και οι ουσίες που θεωρούνται επικίνδυνες για την υγεία περιγράφονται στο *Παράρτημα V*.
2. Η έρευνα σε γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς διεξάγεται με βάση τους εκάστοτε ισχύοντες κανόνες.
3. Στις περιπτώσεις υποβολής προτάσεων ερευνητικών προγραμμάτων σε στρατιωτικούς οργανισμούς, η Επιτροπή Ερευνών μπορεί να ζητήσει επιστημονική γνώμη από την Επιτροπή Δεοντολογίας.
4. Για τη χρήση ή μετακίνηση ραδιενεργών πηγών απαιτείται ειδική άδεια της ΕΕΑΕ, σύμφωνα με τις ισχύουσες εκάστοτε διατάξεις.
5. Σε περίπτωση χρήσης ιοντιζουσών ή μη ιοντιζουσών ακτινοβολιών πρέπει να λαμβάνονται τα ειδικά μέτρα προστασίας τόσο για τους ερευνητές όσο και για το γενικό πληθυσμό, σύμφωνα με τη νομοθεσία.
6. Καμία έρευνα δεν δικαιολογεί προσβολή του περιβάλλοντος κατά παράβαση των νόμων που έχουν θεσπιστεί για την προστασία του, καθώς και για τη διαχείριση των αποβλήτων.
7. Καμία έρευνα δεν δικαιολογεί προσβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά παράβαση της νομοθεσίας.
8. Κατά την εκτέλεση τεχνικών έργων στο πλαίσιο της έρευνας πρέπει να τηρούνται οι κανόνες δεοντολογίας του Επαγγελματικού Κώδικα των Ελλήνων Μηχανικών.

Άρθρο 19
Υποχρεώσεις του Ερευνητικού Οργανισμού- ΠΚ

1. Το ΠΚ, δια των αρμοδίων οργάνων του, εγγυάται την ανεξαρτησία των ερευνητών, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του παρόντος. Είναι υπεύθυνο για τη διαφάνεια ως προς τους οικονομικούς πόρους του, ιδιαίτερα τους όρους αποδοχής ιδιωτικής χρηματοδότησης.
2. Στο πλαίσιο των εγγυήσεων της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας των ερευνητών, το ΠΚ οφείλει να προστατεύει τα εργασιακά δικαιώματα των τελευταίων. Μεριμνά επίσης για την τήρηση των κανόνων ασφαλείας, τόσο για την προστασία των ιδίων των ερευνητών όσο και για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, σε σχέση με έρευνες που διεξάγονται στις εγκαταστάσεις του.
3. Το ΠΚ οφείλει να παρέχει υποστήριξη για τη συνεχή κατάρτιση των ερευνητών του, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσής τους στις αρχές ηθικής και δεοντολογίας της έρευνας, καθώς και να διευκολύνει με κάθε

πρόσφορο μέσο την ενημέρωσή τους για τις διεθνείς επιστημονικές εξελίξεις.

4. Το ΠΚ μεριμνά για τη διάχυση των γνώσεων που παράγονται, στο πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του, προς τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Μεριμνά επίσης, σε συνεργασία με τους ερευνητές του, για τη μετάδοση των παραγόμενων γνώσεων στο ευρύτερο κοινό, με κάθε πρόσφορο μέσο και κατά τρόπο υπεύθυνο, γεγονός που συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη της επιστήμης και, μέσω αυτής, στην κοινωνική πρόοδο και στη βελτίωση της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής.

5. Προσθήκες από ακαδ. Τμήματα μπορεί να γίνουν υπό μορφή Παραρτήματος.